

Kušnje i radost

Jakov 1:1-4; 12-15

7.03.2021.

¹ Jakov, služitelj Boga i Gospoda Isusa Hrista, pozdravlja dvanaest plemena u dijaspori.

² Smatrajte za čistu radost, braćo moja, kad padnete u različite napasti, ³ znajući da kušanje vaše vere gradi strpljivost. ⁴A strpljivost neka ima savršeno delo, da budete savršeni i potpuni, bez ikakva nedostatka.

¹²Blažen je čovek koji istrajno podnosi iskušenje, jer će – kad postane prekaljen – primiti venac života, koji je Gospod obećao onima koji ga ljube. ¹³ Nijedan, kad trpi iskušenje, da ne govori: Bog me kuša. Jer Bog se ne da zlim kušati, i sam nikoga ne iskušava. ¹⁴ Nego svako podleže iskušenju na taj način što ga njegova sopstvena požuda vuče i mami; ¹⁵ tada požuda začne i rađa greh, a učinjeni greh rađa smrt.

Nije retko da veliki ljudi naprave i veliku grešku. Tako se npr. desilo da je veliki Martin Luter izvalio jednu veliku glupost o ovoj Poslanici, Poslanici Jakovljevoj; nazvao ju je „slamnatom poslanicom“, zato što ona, navodno, ne govori o veri, već o delima.

Međutim, Luter je s ovom izjavom bio nepažljiv i napravio je značajnu štetu proučavanju ove Poslanice i poverenju u nju, jer ona – iako ne pristupa veri na isti način kao Pavle – ipak pridaje veri pravo mesto u spasenju, ali ide i dalje od toga, pa govori, ne samo o ulozi vere u spasenju, već i o njenoj ulozi u svakodnevnom hrišćanskom životu i rastu. A posebno govori kao o ulozi vere da nas Bog kroz nju stalno blagosilja i podstiče naš duhovni rast prema savršenosti.

Neslaganje između Jakova i Pavla veštački stvoreno tako što su Jakovljeve reči izvađene iz celine. Za Pavla, pitanje je bilo „Kako se spasenje doživljava?“, a odgovor: „Samo verom.“ Za Jakova, pitanje je bilo: „Kako se ova istinita i spasavajuća vera mogu prepoznati?“, a odgovor je: „Po njenim plodovima.“ Ako je spasenje samo po milosti, s Božije strane, i samo po veri, s naše strane, kakve onda ima važnosti kakvim životom živimo, ako jednostavno „imamo veru“?¹ Obojica su na ovo dali isti odgovor, samo drugačijim rečima. Pavle je odgovorio da nas je spasonosna vera dovela u jedinstvo, ne samo sa Isusom koji je umro, već i sa Isusom koji je ustao iz mrtvih; ako smo, uistinu, umrli s njim, onda moramo s njim i živeti.² Jakov je na ovo pitanje odgovorio tako što je ispitao prirodu same vere i pokazao da istinita vera mora da proizvodi i život koji sledi iz nje, s dobrim delima koja „neminovno proističu iz istinite i žive vere“.³

Onaj ko čita Jakovljevu poslanicu, a upoznat je i sa službom propovedanja, odmah primećuje da je Jakov bio propovednik, pre nego što je postao pisac. On se svojim čitaocima obraća na način kako se propovednik obraća svojim slušaocima. Govori im neposredno: *Ne varajte se* (1:16), ili: *Hoćeš li da saznaš?* (2:20), ili: *Znajte ovo* (1:19). Proziva one

¹ Npr., Rim. 3:8; 6:1; Jak. 2:18,19.

² Rim. 6:2 i dalje, 13 i.d.

³ Jak. 2:20–22.

čije greške želi da obelodani (4:13; 5:1). Često upotrebljava reč: „Vidi“, kojom skreće pažnju na stvari za koje ne želi da promaknu pažnji njegovih slušalaca (3:4,5; 5:4; itd.). Pominje i zamišljene prigovarače (2:18); pominje retorička pitanja kojima održava pažnju slušalaca (2:4,5,14–16; 5:13); daje mnogo jednostavnih, slikovitih primera (konji, kormilo, vatra, izvori, voćarstvo, zemljoradnja; 3:3–6; 3:11–12; 5:7); daje iznenađujuće izjave: *Smatrajte za čistu radost kad padnete u različite napasti (1:2); „Dobro činiš; i demoni to veruju (2:19).* Kroz celu Poslanicu provejava taj dinamični odnos između propovednika i njegovih slušalaca.

Takođe, povlači paralele između nekih važnih uvodnih tačaka i zaključnih tačaka:

Uvod (1:2–11)

Potreba za strpljenjem (1:2–4
i molitvom (1:5–8)

u svim suprotstavljenim
životnim prilikama (1:9–11)

Zaključak (5:7–20)

Potreba za strpljenjem (5:7–12)
molitvom (5:13–18) i brigom (5:19,20)

u svim suprotstavljenim
životnim prilikama.

On polazi od toga da se u nama, hrišćanima vodi borba i da, iako smo hrišćani, stara priroda u nama još uvek deluje kao virus (1:13–16). Novo rođenje ne rešava taj sukob, niti nam daje pobedu automatski, bez borbe. Ono nas ne oslobađa iskušenja i mogućnosti da padnemo. U stvari, novo rođenje nas izvodi na bojište gde se sukobljavaju stara i nova priroda. Ali, govori i o tome da, bez obzira koliko je ta borba žestoka, ona predstavlja preduslov za naš duhovni rast. Duhovno raste i prima blagoslove samo onaj ko prolazi kroz iskušenja, bori se i u njima, istrajava i pobeđuje.

Hrišćani jesu poseban narod, ali nisu zaštićena vrsta. Štaviše, oni treba da očekuju i više od prosečne doze životnih udaraca. To je zbog toga što je Bog odredio da njegov narod napreduje ka zrelosti i prima venac života, kroz strpljivo podnošenje svih vrsta nevolja.

Jakov ne govori sinhronizovano, a poneka deluje da govori i nepovezano. Međutim, kad se njegove pouke pažljivo prate kroz celu Poslanicu, one se uklapaju u nekoliko jasnih celina. On često koristi suprotnosti i paralelizme koji se nadopunjavaju. Na primer, govori o iskušenju i pobiđi, veri i delima, bogatima i siromašnima, o slušanju i govorenju, o blagosiljanju i proklinjanju, itd.

U ovom 1. poglavlju, takođe, govori o više stvari, ali na dva mesta govori o iskušenjima, od 1. do 4. stiha i od 12. do 15., a u ovoj propovedi ćemo se pozabaviti upravo tom temom. Prvi stih predstavlja uvod u kome Jakov predstavlja sebe i svoje čitaoce. Stihovi 2–4 govore o spoljašnjim iskušenjima, usmerenima da nam donesu blagoslove i dovedu nas do zrelosti ili savršenosti; a stihovi 12–15 govore u unutrašnjim kušnjama, na koje nas navodi naša vlastita grešnost. Međutim, suština svih kušnji je u tome da ih Bog dopušta na nas sa izuzetno pozitivnim ciljem – da duhovno rastemo do zrelosti, a to je i razlog zbog koga kušnje trebamo prihvatati sa radošću.

Uvod: Ko je Jakov i ko su njegovi čitaoci? (1:1)

Jakov se predstavlja kao *služitelj* (ili *sluga*) *Boga i Gospoda Isusa Hrista*? U Novom zavetu postoje tri čoveka sa imenom Jakov: Jakov, sin Zevedejev⁴, užeg kruga apostola; Jakov, sin Alfejev i na kraju, Jakov, sin Josifa i Marije, brat samog Isusa Hrista.⁵ Dugogodišnja tradicija pripisuje ovu Poslanicu Jakovu, bratu Gospodnjem. Tek u šesnaestom veku ova tradicija je dovedena u pitanje, ali stručnjaci još uvek, kao pisca, prihvataju Jakova, brata Isusa Hrista.

On ne navodi nikakva imena kome piše, niti neko odredište, kome konkretno upućuje svoju poruku, već je upućuje *dvanaest plemena* u *dijaspori*. Taj izraz obuhvata veliki broj ljudi, a *dijaspora* podrazumeva rasejani Božiji narod širom sveta. Jer, nakon kamenovanja Stefana, hrišćani su se iz Jerusalima raspršili na sve strane, i do ovog vremena kad Jakov piše Poslanicu, već su bili osnovali brojne crkve izvan Jerusalima i Palestine.

Izrazom *dvanaest plemena* Jakov, takođe, poredi crkvu sa Izraelom koji je prolazio kroz pustinje i poteškoće. Hrišćani sada prolaze kroz neku drugu pustinju, pustinju ovog sveta, u kojoj se bore da uđu u ono što im je Gospod obećao. Jakov želi da njegovi čitaoci kroz ova iskustva shvate u kom i kakvom svetu žive. Oni su dvanaest Gospodnjih plemena koja su rasejana po ovom pretećem svetu, punom iskušenja. Njihova domovina je negde drugde i oni još nisu ušli u svoju konačnu domovinu.

Jakova mnogi smatraju za najpraktičnijeg novozavetnog pisca, i to s pravom. Okolnosti u koje nas on uvodi već u prvom stihu ukazuju kako se obraća ljudima koji su izloženi stvarnosti ovozemaljskog života. Njegova praktična poslanica usmerena je na niz tema koje govore o odnosima. Na primer, on nas poziva da brinemo o siročadi i udovicama (1:27), da budemo nepristrasni u susretljivosti i brizi prema drugima (2:1); ističe dužnost ljubavi prema bližnjima (2:8), govori o „carskom zakonu“; prezire ispovedanje vere koje je bez ljubavi i samilosti (2:15,16); hvali život koji stavlja sebe na kocku zbog onih koji su u opasnosti (2:25); upozorava na osećanja koja ugrožavaju zajedništvo (3:14) i na reči kojima ocrnjujemo svoga brata (4:11); treba da... pazimo na svoje reakcije (5:9), da se brinemo o bolesnima (5:14), da delimo breme sa onima koji su u nevolji (5:16) i da uporno vraćamo one koji su zastranili od Hrista (5:19,20). Njegova Poslanica je spisak celog niza tema važnih za svakodnevni hrišćanski život.

Jakov, u stvari, stavlja brigu o sebi na prvo mesto po važnosti među Božijim stvarima. Hrišćanin prvo treba da brine o sebi! Pavle govori istu stvar starešinama crkve u Efesu: „Pazite na sebe i na celo stado“ (Dela 20:28) – prvo *na sebe*, pa *na celo stado*. Jakov piše u istom smislu i ukazuje na istu stvar. Pre brige o drugima moramo paziti na sebe. Njegova

⁴ Mk. 1:19; Dela 12:2; itd.

⁵ Mt. 13:55; Dela 12:17; 15:13 i.d.; 1. Kor. 15:7; Gal. 1:19; 2:9. Zbog raznovrsnosti, ponekad oslovljavamo Jakova kao „brat Gospodnji“, ponekad kao „sin Josifa i Marije“, a ponekad kao „Jakov iz Jerusalima“.

poruka je lična i usmerena na spasenog pojedinca i njegovu ili njenu hrišćansku zrelost.

Jakov voli reč *brat*. On piše *mojoj braći* (1:2; 2:1,14; 3:1; 5:12,19) i očekuje od hrišćana da misle jedni o drugima kao o braći i sestrama (1:9; 2:15; 4:11). Međutim, kada piše o onome koji je, u stvari, njegov brat po majci, on ga naziva – *Gospod Isus Hristos* (1:1).

U grčkom jeziku, izraz *služitelj Boga i Gospoda Isusa Hrista* (Čar.) se može prevesti kao: „Sluga Isusa Hrista koji je Bog i Gospod.“ Isus Hristos je za njega *Gospod*, iako mu je, u stvari, rođeni brat, a on (Jakov) je njegov sluga ili rob koji je tu da mu služi, da sprovodi u delo želje svoga gospodara. Pavle je, kao i Jakov, video sebe kao Isusovog roba (npr. Rim. 1:1; Gal. 1:10; Fil. 1:1).

2. Iskušenja vode do zrelosti 1:2–4

Smatrajte čistom radošću, braćo moja, kad god se suočite s raznim iskušenjima, (3) znajući da provera vaše vere razvija istrajnost. (4) A istrajnost neka dovrši delo, da budete savršeni i potpuni, bez ikakvog nedostatka.

Jakov ovde ima na umu cilj hrišćanskog života, a to je – zrelost: *da budete savršeni i potpuni, bez ikakvog nedostatka* (4b); postoji put ka zrelosti: *...provera... razvija istrajnost. A istrajnost... dovrši delo...* (3b–4a); a postoji i područje kroz koje taj put prolazi: *Smatrajte čistom radošću... kad god se suočite s raznim iskušenjima* (2). Jakov shvata hrišćanski život kao put kroz *razna iskušenja*.

Opasnosti od životnih iskušenja nisu neka tajna koja je otkrivena samo Jakovu, već istina koja je poznata svim hrišćanima, jer on kaže: *vi znate* (3). Zato, kad nas on poziva na radost u iskušenjima, on ne traži da se mi pravimo kao da iskušenja ne postoje, da – pošto smo vernici – u životu više nema problema; nema raka, nema korone, nema nezaposlenosti... Ne, to bi bila izveštačena i usiljena duhovnost, duhovnost bez radosti. Jakov poziva na pravu radost u suočavanju sa životnim nevoljama, da budemo iskreno svesni stvarnosti iskušenja, jer ona unose nešto veliko u naš duhovni život – duhovnu zrelost.

Kako treba da se suočimo sa iskušenjima (3. i 4. stih)? Jakov iznosi tri tvrdnje. Prvo, *istinitost* naše vere se *proverava* kroz životna iskušenja. Kažemo kako verujemo da je Bog naš Otac, ali sve dok ne budemo iskušani, našem verovanju će nedostajati postojanost.

Drugo, Jakov naglašava da je iskušenje *osmišljeno tako da izgradi u nama snažnu postojanost; provera gradi istrajnost* (3). *Istrajnost* o kojoj Jakov govori (3–4) i na koju nas poziva jeste postojano življenje za Hrista. On kaže da su životna iskušenja Božija provera. Ona mogu doći spolja, kroz okolnosti ili ljude, ali mogu biti i unutrašnji porivi naše grešne prirode. Ipak, Bog je tako osmislio veru da ona postaje čvršća i stabilnija tek kad se suoči s proverama i izdrži ih.

Treća tvrdnja: *upornim istrajavanjem rastemo do pune zrelosti*. Treći i četvrti stih povezuje pojam *istrajnost*. Značenje reči *istrajnost* (gr.

hypomonē) koju Jakov koristi jeste „aktivna postojanost u okolnostima, umesto pasivnog potčinjavanja okolnostima“. Ova reč znači „izdržljivost“, „postojanost“, (ili „snažna postojanost“), „otpornost“ i „nepopustljivost“. *Istrajnost* dovodi do *savršenog dela* (4). Prema tome, on kaže da je put iskušenja težak i dug, ali da ima svoje slavni ishod: *da budete savršeni i potpuni, bez ikakvog nedostatka*.

Reč *savršen* se odnosi i na konačnu i na blisku budućnost. S jedne strane, plaši nas kad Gospod Isus kaže da treba da budemo savršeni kao što je savršen naš nebeski Otac (Mt. 5:48). Ali, s druge strane, to je ista reč koju Pavle koristi kada priznaje da on lično nije savršen (Fil. 3:12). Stoga, ne smemo izgubiti iz vida da se ovde radi o nečemu čemu treba da težimo, o zrelosti, jer ta savršenost je krajnji cilj do koga se stiže samo kroz iskušenja, stazom provere, istrajnosti i postojanosti.

Ne postoje reči koje bi mogle opisati vrednost Božije savršenosti, a upravo to je ono na šta smo pozvani. Zbog toga Jakov ni malo ne preteruje kad kaže: *Smatrajte (to) čistom radošću kad padnete u različite napasti*.

Unutrašnja iskušenja i volja da ih savladamo 12–15

Blago čoveku koji strpljivo podnosi iskušenje. Jer, kad postane prekaljen, primiće venac života, koji je Bog obećao onima koji ga vole. (13) Niko, kad se suoči s iskušenjem, ne treba da kaže: „Bog me iskušava“, jer Bog se ne može iskušavati zlom niti sam nekog iskušava. (14) Nego, svakoga iskušava njegova sopstvena požuda, koja ga vuče i mami. (15) Onda požuda začne i rađa greh, a greh učinjen, rađa smrt.

U 12. stihu Jakov nas vraća na početak stvari, na stihove 2.–4., podsećajući nas na naš osnovni položaj – a to je kretanje napred, kroz iskušenja i pomoću njih, sve do zrelosti.

Reč *blago* (*blažen*) sadrži dve nijanse u značenju; znači „srećan“ u opštem smislu reči i „ispunjen“. Postojanost u iskušenjima donosi ispunjenje i obogaćenje čoveka. U većini slučajeva gde se upotrebljava ova reč u Novom zavetu, ispostavlja se da ta sreća i ispunjenje dolaze od Boga. Npr. u Blaženstvima (Mt. 5:3 i dalje), Gospod Isus opisuje život koji je ispunjen i koji ispunjava druge, zato što je pod Božijim blagoslovom.

Blaženstvo nije u izbavljenju od iskušenja, već u istrajavanju u iskušenjima, što dovodi do savršenosti. Jakov želi da naučimo da su iskušenje i provera neka vrsta božanskog „domaćeg zadatka“, putem kojega usvajamo istine koje nam je Bog dao u svojoj reči – jer samo sprovođenjem tih istina mi napredujemo u znanju i duhovno rastemo.

Blagoslovi koje će Bog dati su sažeti u izrazu *venac života*. U Svetom pismu, nošenje venca znači uzvišeni položaj kralja, ali govori i o veselju i radosti; venac se daje pobedniku kao nagrada na kraju trke. Posebno je to nagrada za vernu istrajnost (Otk. 2:10). Ono što donosi nagradu nije naše istrajavanje, već ljubav prema Bogu koja nas podstiče na istrajavanje.

Između 12. i 13. stiha, Jakov menja naglasak. U 12. stihu on objavljuje blagoslov za onoga koji *izdrži iskušenje* (istraje, oстане postojan). Međutim, u 13. stihu, on više ne govori o spoljašnjem iskušenju, to jest, o iskušenju usled okolnosti, već o unutrašnjoj sklonosti

ka grehu. Drugim rečima, on nam kaže da iste okolnosti koje su, s jedne strane, prilika za napredak, s druge strane predstavljaju mamac za nazadovanje. Jer, pod pritiskom nevolja ili tragedija mnogi ljudi prestaju da žive sa Bogom. Zbog toga, iskušenje koje predstavlja proveru i priliku za blagoslove i sazrevanje, može da se pretvori i u prokletstvo i poraz.

Do sada Jakov je govorio da nas iskušenja vode napred, ka zrelosti i vencu života. Međutim, iskušenja, sama po sebi, nemaju moć da nam to obezbede. Zato, svaka okolnost s kojom se suočimo zahteva odluku da hoćemo da istrajemo i nastavimo sa Bogom i da nećemo poslušati glas koji nam predlaže lakši put, tj. neposlušnost i neverstvo.

Zato je važna naredba da niko, usled iskušenja ne kaže: *Bog me iskušava* (13). Jer, mali je korak od toga kad kažemo da Bog upotrebljava naše okolnosti, do toga da kažemo da Bog određuje naše okolnosti. Mi vrlo lako možemo reći: To što sam u iskušenjima, to je njegova krivica. Zar me nije on doveo u tu situaciju? Zar nije bila njegova volja to što sam se našao ili našla u iskušenju? Ti si taj koji si me u to uveo. Kao odgovor na ovo, Jakov kaže dve stvari. Prvo, *Bog se ne da iskušavati zlom*; i drugo, *on, sam, nikoga ne iskušava*. Da li će nas naše iskušenje dovesti do blagoslova ili pada, zavisi od toga za šta se odlučimo. Ako se odlučimo da kroz iskušenje prolazimo držeći se njega, krećemo se ka savršenstvu i blagoslovu. Ako odlučimo da mu prigovaramo, ili da mu se čak inatimo, otvaramo se za pad i promašaj. Ali, uvek moramo biti svesni da Božija namera sa iskušenjem – nije da ono bude na naše zlo, nego na dobro. Zato, iskušenja treba tako i upotrebiti.

Ako iskušenje ne shvatimo kao šansu za blagoslov, već kao povod za optužbu na Boga, onda ga mi u sebi prebacujemo na teren svoje grešne prirode, a onda *njegova sopstvena požuda...* koja nas *vuče i mami, rađa greh*; a greh *rađa smrt* (14–15). Za razliku od božanske prirode, s njenom očiglednom dobrotom koja je usmerena da nam donese blagoslov i svetost, ljudska priroda, koja je u osnovi grešna, vodi u greh i smrt.

Zbog svega ovoga, Jakov vidi iskušenja kao našu veliku duhovnu šansu za rast i približavanje Bogu, a to je razlog za ogromnu radost. Dok iskušenje traje, malo nas boli (ili malo više), ali kad prođe, mi smo bliži Bogu, savršeniji smo, jači smo, srećniji smo, ispunjeniji smo, smireniji smo... Zbog toga se isplati prihvatiti ih.

Zamislite situaciju kad odete zubaru. Zašto ljudi idu zubaru? Zato što imaju kvaran ili bolestan zub. Kad odeš kod zubara da ti poprave zub, ti moraš da trpiš neugodnosti brušenja toga zuba, kuckanja po njemu, stavljanja leka u njega itd., ali na kraju dobijaš dobar i lep zub. Radost dobrog zuba dolazi kroz nevolju brušenja zuba.

Zbog toga – radujmo se, braćo i sestre – iskušenjima, pa čak i ovoj koroni. Jer, ako istrajemo, bićemo mnogo jaki!